

Kľúčoví nositelia hospodárskej politiky vo svete a ich postavenie: centrálne banky Spojených štátov amerických - The Federal Reserve System

Jana Koprlová

Abstract

The following contribution describes and explains the main philosophy, purpose and mission as well as historical background, basic structure, key features and role played by the Federal Reserve System as an unique example for a very special mixed holder of state's economic and especially monetary policy, in its whole performance in both historical and current internal political and economic relations, with the key accent on a brief review and clarifying the main processes of creation of political and legal status of the Federal Reserve System in the face of the United States Government, both houses of the United States Congress as well as in the relation to general public perception of the Federal Reserve System's decision and policy making processes.

Abstrakt

Der folgende Beitrag beschreibt und erläutert die Hauptphilosophie, Bestimmung und den Zweck, als auch den historischen Hintergrund, grundlegende Struktur, Schlüsselkennzeichen und Rolle, die das Federal Reserve System als ein einzigartiges Beispiel für einen sehr besonderen, gemischten Träger der staatswirtschaftlichen und speziell der monetären Politik spielt, in seiner gesamten Wirkung in den historischen als auch den gegenwärtigen inneren politischen und wirtschaftlichen Beziehungen, mit dem Akzent auf eine Kurzeinschätzung und Aufklärung der Gestaltungsprozesse des politischen als auch des rechtlichen Postens des Federal Reserve Systems im Bezug auf die Regierung der Vereinigten Staaten, beide Kammern des Kongresses der Vereinigten Staaten, und letztendlich auch im Bezug auf die allgemeine öffentliche Wahrnehmung der Entscheidungs- und Implementierungsprozesse der wirtschaftspolitischen Aktivitäten des Federal Reserve Systems.

Key Words: state's economic policy; monetary policy; financial relations; central bank; the Federal Reserve System; the Federal Reserve Act; authorities of the Federal Reserve System; political and legal status of the Federal Reserve System; United States Government; United States Congress.

Schlüsselbegriffe: staatswirtschaftliche Politik; monetäre Politik; finanzielle Beziehungen; Zentralbank; das Federal Reserve System; Gesetz über das Federal Reserve System; Organe des Federal Reserve Systems; politischer und rechtlicher Status des Federal Reserve Systems; Regierung der Vereinigten Staaten; Kongress der Vereinigten Staaten.

ÚVOD

V nadväznosti na štúdiu venovanú v predchádzajúcom čísle Slovenskej politologickej revue postaveniu japonskej centrálnej banky Bank of Japan, ponúkame pohľad na politické a právne súvislosti postavenia ďalšieho z kľúčových nositeľov hospodárskej politiky vo svete, tentoraz Federálneho rezervného systému, „centrálnej banky“ Spojených štátov amerických. V prípade Federálneho rezervného systému sa však nejedná iba o jednotlivú banku, ale, ako naznačuje aj samotný názov subjektu, ide o systém orgánov, bankových inštitúcií, ich osobitných vzťahov a vzájomných väzieb. Možno pripomenúť, že názov tohto komplexu s poslaním a postavením centrálnej banky sa v médiách častokrát spomína i v súvislosti s hľadaním vinníka a pôvodcu vzniku v súčasnosti už viac-menej odznievajúcej svetovej finančnej a hospodárskej krízy. Otázkou, akú úlohu mohol Federálny rezervný systém zohrať pri vytváraní priestoru pre vznik rizikových krízových faktorov, nezodpovieme priamo, keďže výklad ekonomických súvislostí nie je predmetom tohto cyklu. Odpoveď však aspoň sčasti naznačíme, a to prostredníctvom objasnenia rozhodujúcich politických a právnych súvislostí postavenia tohto komplexného a vo svojej podstate jedinečného systému.

THE FEDERAL RESERVE SYSTEM A POLITICKO-PRÁVNE SÚVISLOSTI JEHO POSTAVENIA

Vznik Federálneho rezervného systému (anglicky the Federal Reserve System,¹ ďalej len „Systém“), ktorý plní úlohu národnej centrálnej banky Spojených štátov amerických, sa datuje ku dňu 23. december 1913. Udialo sa tak na základe Federálneho rezervného zákona (anglicky the Federal Reserve Act, ďalej len „Zákon“) prijatého americkým Kongresom za účelom zaistiť pre krajinu bezpečnejší, pružnejší a stabilnejší menový a finančný systém. Systém, ktorý ako unikátna zmes prvkov verejného a súkromného sektora funguje od roku 1914, a ktorého poslanie v americkom monetárnom sektore i celej ekonomike nepretržite

¹ Pozn.: Plný anglický názov Systému sa často v textovej podobe uvádza pod akronymom „the Fed“.

rastie, pozostáva v súčasnosti zo sedemčlennej Rady guvernérov na jeho čele, sídliacej vo Washingtone, D.C., a dvanástich rezervných bánk umiestnených vo veľkých mestách po celých Spojených štátoch amerických (ďalej len „USA“). Jeho strategické poslanie možno vymedziť v štyroch základných oblastiach: realizácia národnej monetárnej politiky pôsobením na domáce menové a úverové podmienky s cieľom zabezpečiť maximálnu zamestnanosť a stabilnú cenovú hladinu a zmierňovať dlhodobé úrokové miery; dohľad nad aktivitami² a riadenie činnosti bankových inštitúcií s cieľom zaistiť bezpečnosť a fundovanosť národného bankového a finančného systému a chrániť úverové práva spotrebiteľov; udržiavanie stability finančného systému a absorbovanie systémových rizík, ktoré sa objavujú na finančných trhoch; poskytovanie finančných služieb depozitným inštitúciám, federálnej vláde, oficiálnym zahraničným inštitúciám, vrátane zohrávania kľúčovej úlohy v správe národného platobného systému.³

Prvé pokusy zaviesť na území USA centrálnu banku siahajú do obdobia rokov 1791 až 1811. Na základe výzvy vtedajšieho ministra financií pána Alexandra Hamiltona zriadil Kongres v roku 1791 Prvú banku Spojených štátov amerických so sídlom vo Philadelphii. Stala sa najväčšou spoločnosťou v krajine a prevládali v nej rozsiahle bankové a peňažné záujmy. Mnohí agrárne zmysľajúci Američania sa však s myšlienkou veľkej a silnej centrálnej banky nevedeli stotožniť. V roku 1811 vypršal jej dvadsaťročný mandát a Kongres jej opätovné obnovenie zamietol. O päť rokov neskôr sa politické kruhy vrátili k myšlienke centrálnej banky a Kongres vtedy tesným výsledkom hlasovania odsúhlasil zriadenie Druhej banky Spojených štátov amerických. Keď sa však veľký odporca myšlienky centrálnej banky pán Andrew Jackson stal v roku 1828 americkým prezidentom a využil následne svoje kontrolné bankové právomoci, znamenalo to definitívne odsúdenie centrálnej banky na zánik. Jej mandát sa po uplynutí v roku 1836 už viac nepodarilo obnoviť. Po období tzv. voľného bankovníctva bol počas občianskej vojny prijatý v roku 1863 Národný bankový zákon, ktorého predmetom úpravy sa však stali iba národné banky. V priebehu takmer celého devätnásteho

² Pozn.: Systém predstavuje jednu z trojice federálnych organizácií, ktoré sú zodpovedné za dohľad nad finančným trhom. Bližšie pozri dokument *Understanding the Fed - Beyond Monetary Policy*. On: <http://dallasfed.org/fed/beyond.cfm>. (26.12.2009).

³ Bližšie pozri dokument *The Board of Governors of the Federal Reserve System*, dokument *Board of Directors*, dokument *Mission* a dokument *The Federal Reserve Structure Tour*. On: <http://www.federalreserve.gov/pubs/frseries/frseri.htm>, <http://www.federalreserve.gov/pubs/frseries/frseri4.htm>, <http://www.federalreserve.gov/aboutthefed/mission.htm> a http://www.federalreserveeducation.org/fed101_html/structure/tour/tour.htm#FRbanks. (26.12.2009).

storočia, a najmä na začiatku dvadsiateho storočia trápila americký národ panika na finančných trhoch, premietajúca sa do úpadkov bánk a bankrotov podnikateľských subjektov, čo zásadným spôsobom narúšalo vývoj domácej ekonomiky. Výrazne negatívne prispieval aj postupný prepád celého bankového systému. Jeho obzvlášť kruté prejavy, ktoré so sebou priniesol rok 1907, podnietili urýchlenie rozhodnutia Kongresu vytvoriť Národný menový úrad. Ten dostal okrem iného za úlohu vypracovať návrh na zriadenie inštitúcie, ktorá by pomáhala predchádzať a zmiernovať podobné finančné rozvraty ekonomiky. Po rozsiahlych diskusiách prijal Kongres Zákon, ktorého účelom bolo zabezpečiť zriadenie federálnych rezervných bánk, zaistiť pružnosť meny, umožniť realizáciu reeskontu obchodovateľných cenných papierov, zabezpečiť účinnejší dohľad nad bankovým trhom v USA a ďalšie skutočnosti.⁴ Účinnosť pripraveného Zákona potvrdil svojím podpisom americký prezident Woodrow Wilson dňa 23. decembra 1913. Čoskoro po vzniku Systému bolo zrejmé, že dôsledky účinnosti Zákona na národnú ekonomiku a finančnú politiku budú oveľa širšie, než sa dalo pôvodne očakávať. V priebehu nasledujúceho obdobia boli postupne prijímané ďalšie zákony, ktoré objasnili a doplnili pôvodný účel Zákona. Medzi tieto kľúčové právne predpisy sa zaradili najmä Bankový zákon z roku 1935, Zákon o zamestnanosti z roku 1946, Zákon o bankových holdingoch z roku 1956 a jeho dodatky z roku 1970, Zákon o reforme Federálneho rezervného systému z roku 1977, Zákon o medzinárodnom bankovníctve z roku 1978, Zákon o plnej zamestnanosti a vyváženom raste z roku 1978, Zákon o deregulácii depozitných inštitúcií a menovej kontrole z roku 1980, Zákon o reforme finančných inštitúcií, ich obnove a posilnení z roku 1989, Zákon o rozvoji federálnych depozitných poisťovní z roku 1991 a Zákon Gramm-Leach-Bliley z roku 1999. Kongres okrem toho prijal aj ďalšie zákony vymedzujúce vo svojich ustanoveniach primárne ciele národnej hospodárskej politiky krajiny, zahŕňajúce predovšetkým ekonomický rast odzrkadľujúci potenciál možností rozvoja domácej

⁴ Pozn.: Ako uvádza Jan Iša, „pôvodný legislatívny rámec Federálneho rezervného systému sa zakladal na dvoch starých amerických princípoch: nedôvere v centralizovanú moc a rozpornom prístupe k vytváraniu nových vládnych inštitúcií na riešenie nedostatkov súkromného trhového systému“. Iša zároveň zdôrazňuje, že Systém bol zriadený najmä preto, aby zabránil bankovým panikám. Bližšie pozri Iša, J. (2008): *Globálne centrálné bankové systémy - Federálny rezervný systém a Eurosystém*. Edícia Working Papers. Bratislava : Ekonomický ústav SAV, s. 31-32. ISSN 1337-5598. J. Lawrence Broz vo svojej štúdií *Origins Of The Federal Reserve System: International Incentives and the Domestic Free-Rider Problem* naproti tomu podčiarkuje, že vytvorením Systému išlo najmä o zriadenie verejného statku, ktorý mal zaistiť stabilitu národného finančného systému, a ktorý na pozadí pôvodného zámeru o dosiahnutie spoločenského dobra prepojil v sebe prostredníctvom konkrétnych stimulov „verejný statok“ so „súkromným statkom“. Autor štúdie pritom zavádza pojem „združený statok“. Bližšie pozri Broz, J. L. (1998): *Origins Of The Federal Reserve System: International Incentives and the Domestic Free-Rider Problem*. Cambridge : Harvard University, Weatherhead Center for International Affairs, 61 s. ISBN neuvedené. On: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/summary?doi=10.1.1.24.8441>. (15.01.2010).

ekonomiky, vysokú mieru zamestnanosti, cenovú stabilitu, vrátane menovej stability, a tiež zmiernovanie dlhodobých úrokových mier.⁵

Kongres zriadil Systém na federálnom princípe so zámerom vytvoriť americkú podobu centrálnej banky, ktorá by vykonávala jeho ústavný mandát vydávať obehivo a regulovať jeho hodnotu. Systém predstavuje vo svojej podstate decentralizovanú centrálnu banku tvorenú dvanástimi centrálnymi bankami a ich pobočkami umiestnenými v dvanástich obvodoch rozložených po celej krajine, riadenú Radou guvernérov ako centrálnym, federálnym vládny orgánom sídliačim vo Washingtone, D.C. Systém stelesňuje unikátny verejno-súkromný komplex fungujúci nezávisle v rámci vlády, nie však nezávisle od vlády.⁶ Rada guvernérov reprezentuje verejný sektor, respektíve vládnu zložku Systému; federálne rezervné banky a miestni občania zastúpení v Radách riaditeľov týchto bánk zastupujú naproti tomu súkromný sektor. Rada guvernérov si spoločne s rezervnými bankami delí zodpovednosť za dohľad nad aktivitami a riadenie činností určených finančných inštitúcií, za poskytovanie bankových služieb depozitným inštitúciám a federálnej vláde, ako aj za zabezpečenie riadneho a včasného poskytovania všetkých relevantných informácií spotrebiteľom a za korektné zaobchádzanie so spotrebiteľmi pri ich styku s bankovým systémom. Systém je vo svojej celosti transparentný a rezistentný voči prípadnému úsiliu o centralizovanú vládnu kontrolu bankovej sféry či monetárnej politiky. Zároveň je Systém nezávislý aj po fiškálnej stránke, nakoľko nedostáva žiadne vládne dotácie. Svoje aktivity financuje z úrokov, ktoré mu plynú z pôžičiek bankovým subjektom a z investícií do vládnych cenných papierov, ako aj z príjmov

⁵ Bližšie pozri dokument *History of the Federal Reserve*. On: http://www.federalreserveeducation.org/FED101_HTML/History/index.cfm. (26.12.2009). Ďalej pozri oficiálnu publikáciu Systému (2005) *The Federal Reserve System: Purposes & Functions*. 9th ed. Washington, D.C. : Board of Governors of the Federal Reserve System, s. 1-2. ISBN neuvedené. On: <http://www.federalreserve.gov/pf/pf.htm>. (26.12.2009). Proces zriaďovania a vzniku stálej centrálnej banky na území USA vo vzťahu k nepretržitému hľadaniu politického kompromisu a konsenzu popisuje zaujímavavo aj oficiálna publikácia Bostonskej federálnej rezervnej banky Johnson, R. T. (1999): *Historical Beginnings... The Federal Reserve*. Boston : Federal Reserve Bank of Boston, Public and Community Affairs Department, 64 s. ISBN neuvedené. Podobne popisuje uvedený proces tiež publikácia Wells, D. R. (2004): *The Federal Reserve System: A History*. Jefferson : McFarland & Company, 215 s. ISBN 0-7864-1880-X. Ďalším dostupným prameňom, ktorý sa venuje histórii vzniku Systému, je štúdia Murraya N. Rothbarda s názvom *The Origins of the Federal Reserve*. Bližšie pozri Rothbard, M. N. (1999): *The Origins of the Federal Reserve*. In: *The Quarterly Journal Of Austrian Economics*, Vol. 2, No. 3 (Fall 1999), s. 3-51. On: http://mises.org/journals/qjae/pdf/qjae2_3_1.pdf. (26.12.2009).

⁶ Pozn.: Systém sa vníma v podobe nezávislej centrálnej banky, pretože jeho rozhodnutia nepodliehajú procesu ratifikácie zo strany amerického prezidenta alebo akýchkoľvek iných výkonných zložiek vlády. Na druhej strane, Systém pri plnení svojho poslania podlieha dohľadu Kongresu, preto sa javí byť výraz „nezávislý v rámci vlády“ presnejší. Bližšie pozri oficiálnu publikáciu Systému (2005) *The Federal Reserve System: Purposes & Functions*. 9th ed. Washington, D.C. : Board of Governors of the Federal Reserve System, s. 2-3. ISBN neuvedené. On: <http://www.federalreserve.gov/pf/pf.htm>. (26.12.2009). Slovenský autor a odborník na menovú politiku Ján Lukáčik v tejto súvislosti uvádza, že „príkladom takmer úplne samostatnej centrálnej banky je Federálny rezervný systém Spojených štátov amerických (1913)“. Bližšie pozri publikáciu Vincúr, P. et al. (2007): *Teória a prax hospodárskej politiky*. 4. vyd. Bratislava : SPRINT vŕa, s. 165. ISBN 978-80-89085-80-4.

získaných poskytovaním služieb finančným inštitúciám. V prípade výnosov z ponuky finančných služieb ide však Systému iba o potrebu prefinancovať vlastné náklady; každý prípadný zisk sa musí previesť na účet Štátnej pokladnice.⁷ Hoci by sa na prvý pohľad mohlo zdať, že Systém pripomína skôr súkromnú korporáciu, osobitne preto, že jeho akcionármi sú jeho členské banky, je potrebné mať na pamäti, že svoju právnu subjektivitu odvodzuje od Zákona prijatého Kongresom, ktorým mu bol udelený mandát slúžiť verejnosti. A tak na otázku, kto ho vlastne vlastní, ponúka Systém na svojich oficiálnych stránkach šalamúnsku odpoveď: občania USA.⁸

Zákon z roku 1913 tvorí tridsaťjeden článkov, pričom pôvodné znenie viacerých z nich bolo v priebehu času na základe požiadaviek aktuálnej právnej praxe doplnené. Pre ilustráciu a možnosť porovnania s členením obdobných právnych predpisov v iných krajinách uvádzame jeho súčasnú základnú štruktúru:⁹

- Článok 1 *Skrátený názov Zákona a vymedzenia pojmov;*
- Článok 2 *Federálne rezervné obvody;*
- Článok 2A *Ciele monetárnej politiky;*
- Článok 2B *Vystúpenia predchádzajúce správam a správy určené Kongresu;*
- Článok 3 *Pobočky;*
- Článok 4 *Federálne rezervné banky;*
- Článok 5 *Emisie cenných papierov, zvyšovanie a znižovanie objemu kapitálu;*
- Článok 6 *Platobná neschopnosť členských bánk;*
- Článok 7 *Delenie ziskov;*
- Článok 8 *Transformácia štátnych bánk na národné banky;*
- Článok 9 *Štátne banky v postavení členov;*
- Článok 9A *Zákaz účasti na lotériách;*

⁷ Pozn.: Od začiatku fungovania Systému v roku 1914 až do roku 2005 odvedli rezervné banky na účet Štátnej pokladnice viac ako 95 percent svojich čistých príjmov. Bližšie pozri oficiálnu publikáciu Systému (2005) *The Federal Reserve System: Purposes & Functions*. 9th ed. Washington, D.C. : Board of Governors of the Federal Reserve System, s. 11. ISBN neuvedené. On: <http://www.federalreserve.gov/pf/pf.htm>. (26.12.2009).

⁸ Bližšie pozri dokument *Understanding the Fed - Introduction*. On: <http://dallasfed.org/fed/understand.cfm>. (26.12.2009). Ďalej pozri oficiálnu publikáciu Systému (2005) *The Federal Reserve System: Purposes & Functions*. 9th ed. Washington, D.C. : Board of Governors of the Federal Reserve System, s. 3-4. ISBN neuvedené. On: <http://www.federalreserve.gov/pf/pf.htm>. (26.12.2009).

⁹ Bližšie pozri Federálny rezervný zákon The Federal Reserve Act of 1913 (P.L. 63-43, 38 STAT. 251, 12 USC 221) v platnom znení. On: <http://www.federalreserve.gov/aboutthefed/fract.htm>. (26.12.2009).

- Článok 9B *Rozhodnutia zúčtovacích bánk;*
- Článok 10 *Rada guvernérov Federálneho rezervného systému;*
- Článok 10A *Mimoriadne pôžičky skupinám členských bánk;*
- Článok 10B *Pôžičky jednotlivým členským bankám;*
- Článok 11 *Právomoci Rady guvernérov Federálneho rezervného systému;*
- Článok 11A *Oceňovanie finančných služieb;*
- Článok 11B *Nezávislé výročné audity federálnych rezervných bánk a Rady;*
- Článok 12 *Federálny poradný výbor;*
- Článok 12A *Federálny výbor pre voľný trh;*
- Článok 13 *Právomoci federálnych rezervných bánk;*
- Článok 13A *Eskont poľnohospodárskych cenných papierov;*
- Článok 14 *Operácie na voľnom trhu;*
- Článok 15 *Vládne vklady;*
- Článok 16 *Emisie zmeniek;*
- Článok 17 *Depozit národných bánk ohľadom dlhopisov;*
- Článok 18 *Refinancovanie dlhopisov;*
- Článok 19 *Bankové rezervy;*
- Článok 20 *Fond národných bánk na odkúpenie zmeniek ako rezerva;*
- Článok 21 *Hodnotenie bánk;*
- Článok 22 *Trestné činy spáchané revízormi bánk, členskými bankami, ich zástupcami a riaditeľmi;*
- Článok 23 *Medzibankové záväzky;*
- Článok 23A *Vzťahy s pobočkami;*
- Článok 23B *Obmedzenia/zákazy transakcií s pobočkami;*
- Článok 24 *Hypotekárne pôžičky;*
- Článok 24A *Investície do bankových nehnuteľností alebo cenných papierov alebo do nehnuteľností holdingových združení;*
- Článok 25 *Zahraničné pobočky;*
- Článok 25A *Bankové korporácie oprávnené vykonávať zahraničné bankové operácie;*
- Článok 25B *Súdna právomoc v prípade žaloby;*
- Článok 25C *Potenciálna zodpovednosť za zahraničné účty;*
- Článok 26 *(Zrušený);*

- Článok 27 *Daň z národných bankových zmien;*
Článok 28 *Znižovanie objemu kapitálu národných bánk;*
Článok 29 *Peňažný trest v občianskoprávnom konaní;*
Článok 30 *Výhrada/výnimka;*
Článok 31 *Výhrada práva na dodatky k Zákonu.*

Sedemčlennú Radu guvernérov (anglicky the Board of Governors), z pôvodnej právnej úpravy známu pod názvom Federálna rezervná rada, vymenúva prezident USA a jej menovanie potvrdzuje Senát na štrnásťročné funkčné obdobie.¹⁰ Hoci členovia Rady guvernérov môžu byť ustanovení do funkcie na celé funkčné obdobie iba jedenkrát, v prípade, že boli do funkcie menovaní za účelom dovŕšenia už plynúceho funkčného obdobia pôvodne iného ustanoveného člena Rady guvernérov, môžu byť následne opätovne vymenovaní na celé funkčné obdobie. Prezident USA zároveň vyberie spomedzi všetkých členov Rady guvernérov dvoch predstaviteľov, ktorí na štvorročné funkčné obdobie zaujmú postavenie predsedu a podpredsedu Rady guvernérov,¹¹ pričom jeho voľbu musí ešte potvrdiť Senát.¹² Vzhľadom na menovanie členov Rady guvernérov je americký prezident priamo Zákonom viazaný uprednostniť vždy spravodlivú reprezentáciu finančných, poľnohospodárskych, priemyselných a obchodných záujmov, a tiež územného členenia krajiny. Uvedené hľadiská výberu majú za cieľ zaistiť zastúpenie regionálnych záujmov a záujmov rôznych skupín verejnosti. Prvotná zodpovednosť členov Rady guvernérov, predstavujúcej národnú zložku Systému, spočíva vo vymedzení monetárnej politiky krajiny. Spoločne totiž vytvárajú

¹⁰ Pozn.: Neoddeliteľnú súčasť vymenovania do tejto, ako aj podobných verejných funkcií tvorí zloženie prísahy pred Kongresom. Bližšie pozri dokument *The Federal Reserve Structure Tour*. On: http://www.federalreserveeducation.org/fed101_html/structure/tour/tour.htm#FRbanks. (26.12.2009).

¹¹ Pozn.: Prvým predsedom Rady guvernérov Systému sa stal dňa 10. augusta 1914 pán Charles S. Hamlin a prvým podpredsedom Rady guvernérov Systému pán Frederic A. Delano, ktorí svoje funkcie zastávali spoločne do 9. augusta 1916. Súčasne bola ku dňu 10. august 1914 ustanovená celá historicky prvá Rada guvernérov Federálneho rezervného systému; podľa elektronických archívnych záznamov Systému pozostávala z piatich členov. Vo funkcii zatiaľ v poradí posledného predsedu Rady guvernérov pôsobí od 1. februára 2006 pán Ben S. Bernanke, a podobne vo funkcii podpredsedu vystupuje od 23. júna 2006 pán Donald L. Kohn. Aktuálnu členskú základňu Rady guvernérov systému dopĺňajú pán Kevin M. Warsh, pani Elizabeth A. Duke a pán Daniel K. Tarullo. Bližšie pozri dokument *Membership of the Board of Governors of the Federal Reserve System, 1914-Present*. On: <http://federalreserve.gov/bios/boardmembership.htm>. (26.12.2009). Ďalej pozri dokument *Board Members*. On: <http://federalreserve.gov/aboutthefed/bios/board/default.htm>. (26.12.2009).

¹² Pozn.: Vymenovaním člena Rady guvernérov do funkcie predsedu alebo podpredsedu Rady guvernérov nie je dotknuté funkčné obdobie menovaných osôb ako členov Rady guvernérov. Funkčné obdobie všetkých členov Rady guvernérov končí dňom určeným podľa stanov, bez ohľadu na deň, v ktorý zložili prísahu. Jedno funkčné obdobie člena Rady guvernérov začína pravidelne každý druhý rok, a to vždy v párnom roku dňa 1. februára. Bližšie pozri dokument *Board Members*. On: <http://federalreserve.gov/aboutthefed/bios/board/default.htm>. (26.12.2009).

sedemčlennú väčšinu v dvanásťčlennom Federálnom výbore pre voľný trh (anglicky the Federal Open Market Committee), t.j. v skupine prijímajúcej kľúčové rozhodnutia v oblasti ovplyvňovania ceny a dostupnosti peňazí v ekonomike.¹³ Zvyšných päť členov tohto výboru tvoria prezidenti federálnych rezervných bánk, pričom jedným z nich je vždy prezident Newyorskej federálnej rezervnej banky a zvyšní bankovní prezidenti sa vo funkcii člena Federálneho výboru pre voľný trh striedajú po dobu jednoročného funkčného obdobia trvajúceho pravidelne od 1. januára do 31. decembra kalendárneho roka na základe rotačného princípu.¹⁴ V súlade so stanoveným rotačným princípom potom Rady riaditeľov rezervných bánk každoročne volia za člena uvedeného výboru práve jedného zástupcu z každej zo štyroch skupín: (I.) Boston, Philadelphia, Richmond, (II.) Cleveland, Chicago, (III.) Atlanta, St. Louis, Dallas a (IV.) Minneapolis, Kansas City, San Francisco. Federálny výbor pre voľný trh si v súlade so svojimi stanovami určuje vlastnú organizáciu a v súlade s tradíciou si zase ustanovuje za svojho predsedu práve predsedu Rady guvernérov a za svojho podpredsedu prezidenta Newyorskej federálnej rezervnej banky. Deje sa tak každoročne vždy na prvom zasadnutí tohto výboru, pričom sa tiež súčasne z okruhu zástupcov a zamestnancov Rady guvernérov a federálnych rezervných bánk volia úradníci, ktorí budú Federálnemu výboru pre voľný trh k dispozícii po celý nasledujúci rok.¹⁵

Podľa ustanovení pôvodného znenia Zákona mala tzv. Federálna rezervná rada pozostávať zo siedmich členov, pričom ju mali tvoriť piati menovaní členovia, minister financií, ktorý z titulu úradnej moci zastával funkciu jej predsedu, a tzv. kontrolór obeživa. Pôvodne Zákon zaviedol desaťročné funkčné obdobie, pričom na menovaných členov sa

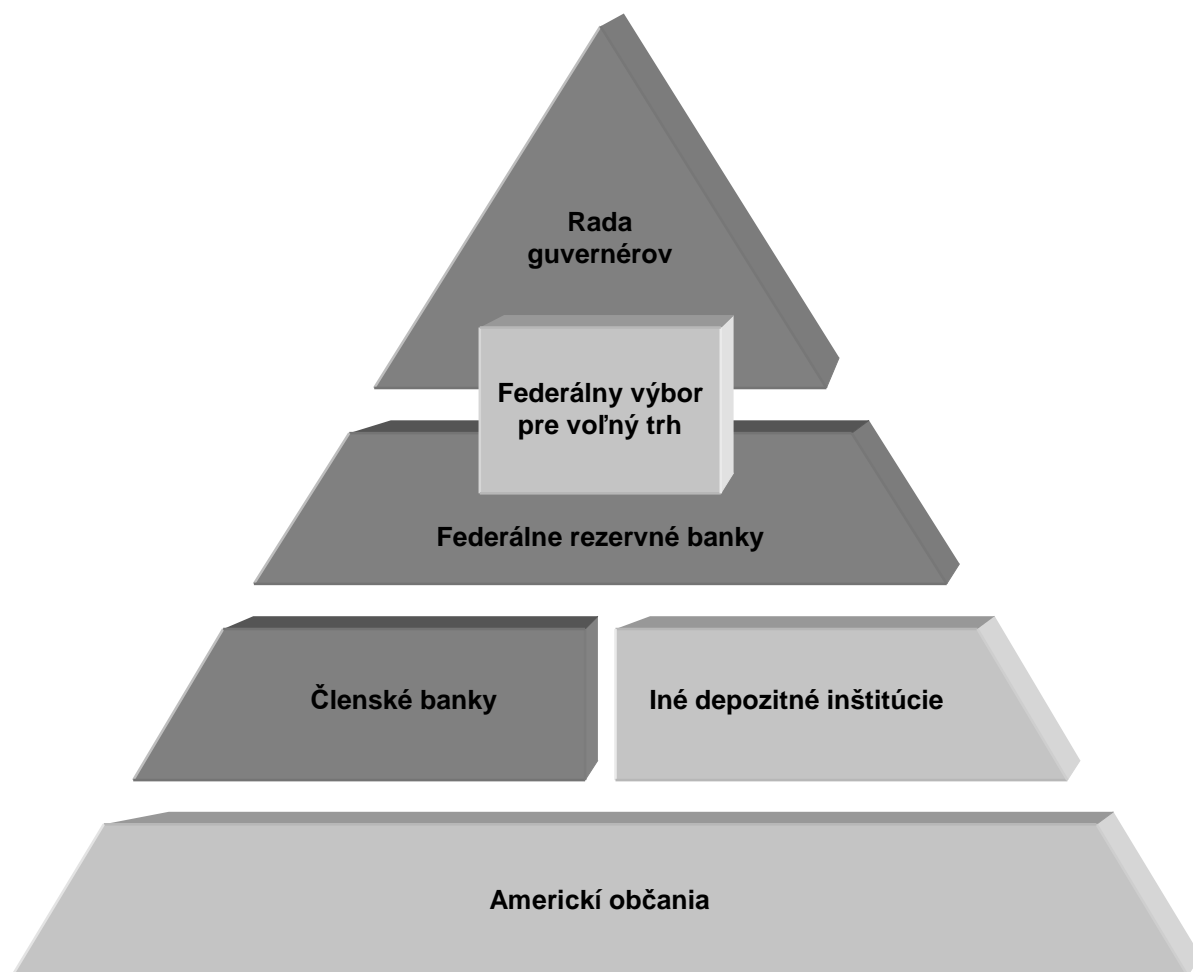
¹³ Pozn.: Ak by sme oblasť pôsobnosti Systému vymedzili prostredníctvom troch kľúčových nástrojov monetárnej politiky, ktorými sú diskontná sadzba, povinné minimálne rezervy a operácie na voľnom trhu, tak by sme zjednodušene mohli uviesť, že Rada guvernérov nesie prvoradú zodpovednosť za aplikáciu prvých dvoch nástrojov a Federálny výbor pre voľný trh zase za tretí uvedený nástroj. Bližšie pozri dokument *Federal Open Market Committee*. On: <http://www.federalreserve.gov/monetarypolicy/fomc.htm>. (26.12.2009).

¹⁴ Pozn.: Pravidlo rotačného princípu ustanovuje nielen piatich členov z radov prezidentov rezervných bánk, ale aj ich náhradníkov, a to v rovnakom počte. V roku 2009 pripadlo členské zastúpenie na základe rotačného princípu okrem už tradične zastúpenej Newyorskej rezervnej banky na rezervné banky Chicago, Richmond, Atlanta a San Francisco; v roku 2010 na rezervné banky Cleveland, Boston, St. Louis a Kansas City a v roku 2011 pripadne na rezervné banky Chicago, Philadelphia, Dallas a Minneapolis. Bližšie pozri dokument *Federal Open Market Committee*. On: <http://www.federalreserve.gov/monetarypolicy/fomc.htm>. (26.12.2009).

¹⁵ Bližšie pozri dokument *The Board of Governors of the Federal Reserve System*, dokument *The Federal Open Market Committee* a dokument *The Federal Reserve Structure Tour*. On: <http://www.federalreserve.gov/pubs/frseries/frseri.htm>, <http://www.federalreserve.gov/pubs/frseries/frseri2.htm> a http://www.federalreserve.org/fed101_html/structure/tour/tour.htm#FRbanks. (26.12.2009). Ďalej pozri publikáciu Grey, G. B. (2002): *Federal Reserve System: Background, Analyses and Bibliography*. New York : Nova Science Publishers, Inc., s. 7. ISBN 1-59033-053-6.

jednotlivo vzťahovali funkčné obdobia v trvaní dvoch, štyroch, šiestich, ôsmich a desiatich rokov. V roku 1922 sa počet menovaných členov zvýšil na šesť, a nadväzne sa v roku 1933 predĺžilo funkčné obdobie na dvanásť rokov. Bankový zákon z 23. augusta 1935 zmenil pôvodný názov Federálnej rezervnej rady na Radu guvernérov Federálneho rezervného systému a zároveň ustanovil, že Rada guvernérov bude zložená zo siedmich menovaných členov. Minister financií a kontrolór obeživa mali zotrvať vo svojich funkciách ako jej členovia až do 1. februára 1936, čo platilo rovnako aj pre menovaných členov, ktorí v čase nadobudnutia účinnosti Bankového zákona z roku 1935 zastávali svoju funkciu. V ich prípade sa však členstvo mohlo podľa uvedeného zákona skončiť aj ich výmenou menovaním kvalifikovaného nástupcu. Následne Bankový zákon zaviedol štrnásťročné funkčné obdobie člena Rady guvernérov a štvorročné funkčné obdobie pre úrad predsedu a podpredsedu Rady guvernérov.¹⁶

Obrázok 1 Schéma Federálneho rezervného systému



¹⁶ Bližšie pozri dokument *Membership of the Board of Governors of the Federal Reserve System, 1914-Present*. On: <http://federalreserve.gov/bios/boardmembership.htm>. (26.12.2009).

Prameň: Schéma The Federal Reserve System. On: <http://www.federalreserveeducation.org/FED101%5FHTML/structure>. (11.01.2010).

Rada guvernérov rozhoduje o minimálnych povinných rezervách a svoju zodpovednosť v oblasti politiky diskontnej sadzby znáša spoločne so všetkými rezervnými bankami. Tieto dve základné funkcie, doplnené o operácie na voľnom trhu, vytvárajú kľúčové nástroje Systému v oblasti monetárnej politiky. Okrem uvedených funkcií plní federálna rezervná Rada guvernérov aj funkcie regulácie a dohľadu nad členskými bankami Systému, bankovými holdingami, zastúpeniami medzinárodne pôsobiacich bankových subjektov na území USA, korporáciami zastrešenými tzv. zákonom Edge Act,¹⁷ t.j. národnými bankovými korporáciami disponujúcimi osobitným povolením Systému uskutočňovať medzinárodné bankové operácie a určité ďalšie formy podnikania bez toho, aby sa museli riadiť zodpovedajúcou bankovou legislatívou, nad bankami disponujúcimi povolením zo strany štátu vzťahujúcim sa na vykonávanie medzinárodných bankových transakcií, pri ktorom banka akceptuje podmienku federálnej rezervnej Rady guvernérov vyžadujúcu obmedziť bankové aktivity iba na tie, ktoré sú povolené korporáciám uplatňujúcim ustanovenia zákona Edge Act,¹⁸ a taktiež nad zahraničnými aktivitami členských bánk a operáciami bankových subjektov v zahraničnom vlastníctve, uskutočňovanými na území USA. Rada guvernérov taktiež stanovuje požiadavky na minimálne krytie, ktoré obmedzujú použitie nákupných úverov alebo prevod cenných papierov, a zároveň zohráva kľúčovú úlohu pri zaistení bezchybného fungovania a nepretržitého vývoja národného platobného systému. V neposlednom rade nesie Rada guvernérov zodpovednosť aj za prípravu a výkon právnych predpisov, ktorými sa implementujú hlavné federálne zákony v oblasti regulácie spotrebiteľských úverov. Rada guvernérov sa schádza spravidla niekoľkokrát do týždňa. Zasadnutia sa uskutočňujú v súlade so zákonom „Government in the Sunshine Act“,¹⁹ a mnohé z nich sú skutočne verejne prístupné. Pokiaľ sa však Rada guvernérov zhodne na tom, že predmetom jej rokovania je dôverná informácia finančnej povahy, v takom prípade sa

¹⁷ Bližšie pozri odborný výklad pojmu Edge Act Corporation. On: <http://www.investopedia.com/terms/e/edgeactcorporation.asp>. (09.01.2010).

¹⁸ Bližšie pozri odborný výklad pojmu Agreement Corporation. On: <http://www.investopedia.com/terms/a/agreement-corporation.asp>. (09.01.2010).

¹⁹ Pozn.: Tzv. „Government in the Sunshine Act“ predstavuje v rámci série „Sunshine Act“, série zákonov vyžadujúcich verejné zasadnutie, zákon prijatý americkým Kongresom v roku 1976, ktorý so zohľadnením osobitných výnimiek po prvý raz ustanovil pravidlo, aby každá časť z každého zasadnutia federálneho správneho orgánu bola prístupná verejnosti, a teda verejne sledovateľná. Bližšie pozri znenie Government in the Sunshine Act 5 U.S.C. 552b. On: <http://www.accessreports.com/statutes/sunshine.htm>. (09.01.2010).

zasadnutie uskutoční s vylúčením verejnosti. Počas riadneho plnenia svojich povinností sa členovia Rady guvernérov bežne radia so zástupcami iných štátnych orgánov, predstaviteľmi bankových priemyselných skupín, zástupcami centrálnych bánk iných krajín, členmi Kongresu a významnými akademikmi. Často sa stretávajú s predstaviteľmi Ministerstva financií a Výboru ekonomických poradcov za účelom napomôcť pri hodnotení ekonomickej klímy krajiny i svetového hospodárstva a prerokovať základné ciele americkej ekonomiky. Rovnako však guvernéri Rady prerokujú zásadné otázky medzinárodného menového systému aj s predstaviteľmi centrálnych bánk iných krajín a udržiavajú úzky kontakt s vedúcimi činiteľmi amerických správnych orgánov uskutočňujúcich zahraničné finančné transakcie a zahraničné úverové operácie.²⁰ Členovia Rady guvernérov sú pri výkone svojej funkcie v nepretržitom kontakte s ostatnými predstaviteľmi vlády reprezentujúcimi nositeľov americkej hospodárskej politiky. Často vypovedajú pod prísahou pred výbormi Kongresu v záležitostiach týkajúcich sa hospodárstva, monetárnej politiky, bankového dohľadu a regulácie, ochrany spotrebných úverov, finančných trhov a podobne. Zákon napríklad vyžaduje, aby predseda Rady guvernérov každoročne vypovedal pod prísahou pred Výborom Senátu pre bankové, bytové a mestské záležitosti a pred Výborom Snemovne reprezentantov pre finančné služby 20. februára a 20. júla, či už priamo v uvedené dni, alebo v dni bezprostredne predchádzajúce alebo nasledujúce za uvedenými dátumami. Jeho svedecká výpoveď sa pritom vzťahuje predovšetkým na hodnotenie úsilia, aktivít, cieľov a plánov Rady guvernérov a Federálneho výboru pre voľný trh, s ohľadom na spôsob realizácie monetárnej politiky, ako aj vývoj americkej ekonomiky a jeho budúce očakávané vyhlíadky. Súbežne Rada guvernérov podáva výborom Snemovne reprezentantov i Senátu správy o týchto skutočnostiach. Rada guvernérov je tiež v pravidelnom kontakte s členmi Výboru ekonomických poradcov amerického prezidenta a ďalšími významnými ekonomickými predstaviteľmi. Jej predseda sa príležitostne stretáva aj so samotným prezidentom USA, a pravidelne taktiež s americkým ministrom financií. Predseda Rady guvernérov však nesie formálnu zodpovednosť aj na medzinárodnej scéne. Je náhradníkom USA v Rade guvernérov Medzinárodného menového fondu, členom Rady Banky pre medzinárodné zúčtovanie, a spoločne s vedúcimi predstaviteľmi ďalších zodpovedajúcich amerických správnych orgánov a úradov aj členom Národného poradného výboru pre medzinárodnú menovú a finančnú politiku. Zároveň je aj členom tímu amerických delegácií na kľúčových medzinárodných

²⁰ Bližšie pozri dokument *The Board of Governors of the Federal Reserve System*. On: <http://www.federalreserve.gov/pubs/frseries/frseri.htm>. (26.12.2009).

zasadnutiach, ako napríklad zasadnutiach ministrov financií a guvernérov centrálnych bánk skupiny G7. Spolu s ostatnými členmi Rady guvernérov a jej ďalšími zástupcami zdieľajú medzinárodnú zodpovednosť pri zastupovaní Systému, napríklad na zasadnutiach Banky pre medzinárodné zúčtovanie (BIS) v Bazileji alebo Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD) v Paríži. Jeden člen Rady guvernérov plní vždy funkciu zástupcu Systému vo Federálnom výbore pre hodnotenie finančných inštitúcií, ktorý nesie na federálnej úrovni zodpovednosť za koordináciu hodnotenia depozitných inštitúcií a ich politiky. Súčasne je však každoročne hodnotená aj samotná Rada guvernérov; jej audit vykonáva veľký účtovný verejný subjekt. Výkon úloh spojených s monetárnou politikou monitoruje priamo Kongres, a to prostredníctvom pravidelne predkladaných písomných správ Rady guvernérov.²¹

Federálny výbor pre voľný trh predstavuje podľa Zákona najdôležitejší orgán Systému v záležitostiach monetárnej politiky.²² Nesie zodpovednosť za formuláciu takej monetárnej politiky, ktorá bude podporovať ekonomický rast krajiny, plnú zamestnanosť, stabilnú cenovú hladinu a udržateľnosť uplatňovaného modelu medzinárodného obchodu a platobného styku. V rámci svojich právomocí prijíma tiež strategické rozhodnutia v oblasti uskutočňovania operácií na voľnom trhu, vzťahujúce sa najmä na nákup a predaj cenných papierov americkej vlády a federálnych orgánov, čo sa bezprostredne odráža vo výške povinných rezerv umiestnených v depozitných inštitúciách, a následne aj v cene a dostupnosti peňazí a úverov v domácej ekonomike. Federálny výbor pre voľný trh riadi taktiež operácie, ktoré Systém uskutočňuje v zahraničných menách. V súlade so Zákom sa jeho zasadnutia uskutočňujú minimálne štyrikrát do roka vo Washingtone, D.C. Od roku 1981 sa však pravidelne koná každoročne až osem plánovaných zasadnutí. V prípade nevyhnutnosti konzultácií alebo

²¹ Bližšie pozri oficiálnu publikáciu Systému (2005) *The Federal Reserve System: Purposes & Functions*. 9th ed. Washington, D.C. : Board of Governors of the Federal Reserve System, s. 4-6. ISBN neuvedené. On: <http://www.federalreserve.gov/pf/pf.htm>. (26.12.2009).

²² Pozn.: Až do roku 1935 zohrávali rozhodujúcu úlohu práve federálne rezervné banky, z ktorých každá mala právo nezávisle sa uznášať na diskontnej sadzbe, vo vtedajších časoch najdôležitejšom nástroji monetárnej politiky. Od roku 1920 sa začali uplatňovať operácie na voľnom trhu, po ktorých však jednotlivé federálne rezervné banky siahali v rôznej miere intenzity. V roku 1933 bol zriadený Federálny výbor pre voľný trh, ktorého úloha bola od samého začiatku nasmerovaná najmä na zostavovanie odporúčaní, zatiaľ čo rozhodovacia právomoc zostávala v rukách jednotlivých federálnych rezervných bánk. Bolo zrejmé, že cesta k spoločne koordinovanej monetárnej politike, ktorá by dokázala usmerňovať celú národnú ekonomiku, vedie práve cez reformu základov Systému. Reforma sa uskutočnila v roku 1935. Na jej základe sa znížil vplyv federálnych rezervných bánk a operácie na voľnom trhu sa stali kľúčovým nástrojom v rukách Federálneho výboru pre voľný trh, v ktorom zároveň získali väčšinové zastúpenie členovia Rady guvernérov. Bližšie pozri štúdiu Ruckriegel, K.; Seitz, F. (2002): *The Euro System and the Federal Reserve System Compared: Facts and Challenges*. Bonn : Rheinische Friedrich-Wilhelms-Universität Bonn, Zentrum für Europäische Integrationsforschung, s. 3. ISSN 1436-6053.

podania stanoviska môžu byť členovia tohto výboru zvolaní na mimoriadne zasadnutie aj mimo plánovaného rámca zasadnutí, prípadne môžu byť oslovení prostredníctvom telefonicky uskutočnenej konferencie, alebo môžu na diaľku telefonicky alebo telegramom hlasovať o navrhovanom opatrení. Na každom regulárne plánovanom zasadnutí Federálneho výboru pre voľný trh rozhodujú jeho členovia hlasovaním o opatreniach, ktoré sa budú realizovať v časovom intervale medzi aktuálne prebiehajúcim a najbližším zasadnutím. Prítomnosť verejnosti na zasadnutiach je vylúčená, a to z dôvodu dôvernej povahy prerokovaných informácií.²³ Na zasadnutiach uvedeného výboru majú právo zúčastniť sa iba jeho členovia, a ďalej tiež všetci prezidenti rezervných bánk, ktorí aktuálne nie sú jeho členmi,²⁴ zvolení úradníci Federálneho výboru pre voľný trh, správca účtu Systému pre operácie na voľnom trhu a malý počet zamestnancov Rady guvernérov a rezervných bánk. Pred každým regulárne plánovaným zasadnutím tohto výboru pripraví zamestnanci Systému písomné správy o uplynulom a očakávanom ekonomickom a finančnom vývoji, ktoré odošlú členom Federálneho výboru pre voľný trh, a taktiež prezidentom rezervných bánk, ktorí aktuálne nie sú jeho členmi. Rovnakým spôsobom sa rozdeľujú aj správy správcu účtu Systému pre operácie na voľnom trhu o operáciách na domácom voľnom trhu a v cudzích menách, zahŕňajúce obdobie, ktoré uplynulo od posledného riadneho zasadnutia. Na samotnom zasadnutí potom úradníci ústne prezentujú správy o súčasnej a očakávanej situácii v oblasti podnikateľských aktivít, podmienkach na finančných trhoch a medzinárodnom finančnom vývoji. V nasledujúcej diskusii hodnotí Federálny výbor pre voľný trh rozhodujúce faktory, akými sú najmä trendy vývoja cien a miezd, úroveň zamestnanosti a produkcie, príjmy a výdavky spotrebiteľov, bytová a komerčná výstavba, investície a zásoby v podnikateľskom sektore, zahraničné devízové trhy, úrokové miery, peňažné a úverové agregáty a fiškálna politika. Správca účtu Systému pre operácie na voľnom trhu zároveň podáva smerodajné informácie o účtovných transakciách, ktoré sa uskutočnili od posledného riadneho zasadnutia. Po ukončení prezentácie správ sa členovia tohto výboru a ostatní prezidenti rezervných bánk venujú menovo-politickým otázkam. Každý z nich spravidla vyjadrí vlastný názor na stav

²³ Pozn.: Keďže sa politické rozhodnutia Federálneho výboru pre voľný trh prijímajú neverejne, Systém následne zabezpečuje ich zverejnenie. Od roku 1994 tak robí samotný Federálny výbor pre voľný trh, a to bezprostredne po prijatí každého svojho rozhodnutia menovo-politickej povahy. Bližšie pozri dokument *Functions*. On: http://www.federalreserveeducation.org/fed101_html/structure/functions/functions.htm. (26.12.2009).

²⁴ Pozn.: Prezidenti rezervných bánk, ktorí aktuálne nemajú hlasovacie právo, sa nielenže zúčastňujú na zasadnutiach Federálneho výboru pre voľný trh, ale participujú aj na diskusiách a svojimi názormi prispievajú k hospodársko-politickým hodnoteniam a rozhodnutiam tohto výboru. Bližšie pozri dokument *Federal Open Market Committee*. On: <http://www.federalreserve.gov/monetarypolicy/fomc.htm>. (26.12.2009).

ekonomiky a perspektívy ďalšieho vývoja, ako aj na zodpovedajúce smerovanie monetárnej politiky USA. Potom každý jednotlivo prednesie podrobnejšie odporúčania vo veciach monetárnej politiky vzhľadom na nasledujúce obdobie do najbližšieho riadneho zasadnutia, a pokiaľ je to potrebné, tak aj na dlhšie obdobie. Na záver sa Federálny výbor pre voľný trh zameria na dosiahnutie spoločného konsenzu v oblasti voľby správneho smerovania monetárnej politiky krajiny, ktorý bude premietnutý do smernice určenej Newyorskej federálnej rezervnej banke, teda banke, ktorá vykonáva transakcie na účte Systému pre operácie na voľnom trhu. Smernica slúži predovšetkým správcovi uvedeného účtu ako návod na realizáciu každodenných operácií na voľnom trhu. Zároveň ďalej ustanovuje ciele Federálneho výboru pre voľný trh v oblasti zabezpečenia dlhodobého rastu vybraných kľúčových menových a úverových agregátov. Podobne obsahuje tiež operatívne návody pre určenie stupňa dosiahnutia cieľov alebo miery prekážok pri ich napĺňaní, najmä vo vzťahu ku skutočným podmienkam a očakávaniam v oblasti politiky menových rezerv, samozrejme, pri zohľadnení krátkodobého tempa rastu monetárnych agregátov. Opatrenia menovej politiky sa implementujú s dôrazom na ponuku menových rezerv, ktorá musí byť konzistentná s vytýčenými monetárnymi cieľmi, a tiež so širšími národohospodárskymi cieľmi. V súlade so Zákonom je Rada guvernérov povinná viesť záznamy o rozhodnutiach prijatých Federálnym výborom pre voľný trh, a to vo všetkých otázkach monetárnej politiky, a zároveň je povinná prikladať do jej výročnej správy určenej pre Kongres súhlas s prijatými opatreniami a zoznam dôvodov, ktoré k rozhodnutiam o ich prijatí viedli. Za účelom sprístupniť informácie včas, zverejňuje sa tri týždne po zasadnutí tohto výboru zápisnica z každého jeho naposledy uskutočneného regulárne plánovaného zasadnutia. Dvakrát do roka súčasne Rada guvernérov predkladá Kongresu písomnú správu o stave domácej ekonomiky a smerovaní monetárnej politiky, pričom sa prizýva jej predseda za účelom svedectva.²⁵

Federálny výbor pre voľný trh je vzorovým príkladom vzájomnej závislosti, ktorá je zapracovaná do štruktúry Systému. Prepája odborné znalosti tímu Rady guvernérov a tímov všetkých dvanástich rezervných bánk. Regionálne zamerané správy a ďalšie výstupy, ktoré zostavujú riaditelia rezervných bánk a ich poradné skupiny, umožňujú uvedenému výboru

²⁵ Bližšie pozri dokument *The Federal Open Market Committee* a dokument *Understanding the Fed - The Fed and Monetary Policy*. On: <http://www.federalreserve.gov/pubs/frseries/frseri2.htm> a <http://dallasfed.org/fed/monetary.cfm>. (26.12.2009).

oboznamovať sa s perspektívami vývoja v súkromnom sektore, čím vytvárajú „živnú pôdu“ pre jeho menovo-politické rozhodnutia.²⁶

Jednotlivé federálne rezervné banky, nazývané taktiež banky bankárov (anglicky v jednotnom čísle *the banker's bank*), boli zriadené Kongresom ako riadiace páky národného centrálného bankového systému. Každá rezervná banka je pomenovaná podľa miesta sídla jej hlavného ústredia a slúži prvorado svojmu územiu, teda svojmu federálnemu rezervnému obvodu. Mnohé zo služieb, ktoré ich sieť poskytuje americkej vláde či depozitným inštitúciám, sú podobné finančným službám poskytovaným bankami a sporiteľňami podnikateľským subjektom a jednotlivcom; najmä však rezervné banky Systému uchovávajú hotovostné rezervy depozitných inštitúcií a poskytujú im pôžičky, podľa potreby uvoľňujú do obehu alebo sťahujú z obehu bankovky a mince, zabezpečujú bežné účtovné operácie pre Štátnu pokladnicu, vydávajú a spätne nakupujú vládne cenné papiere a ako fiškálny agent vlády USA zabezpečujú pre ňu ďalšie finančné služby, vykonávajú bankový dohľad a preverujú členské banky vo veciach bezpečnosti a fundovanosti. Zákom ustanovené finančné služby však poskytujú aj pre iné vládne, kvázi-vládne a medzinárodné orgány. Okrem ďalších služieb sa podieľajú taktiež na primárnom poslaní Systému, t.j. určovaní domácej monetárnej politiky. Federálne rezervné banky slúžia teda súčasne ako banky bánk, keď poskytujú finančné služby pre depozitné inštitúcie, zahŕňajúce najmä komerčné banky, úverové jednoty, sporiteľné a pôžičkové združenia, a zároveň aj ako banky vlády, keď ako fiškálny agent, respektíve banky federálnej vlády poskytujú finančné služby pre Ministerstvo financií USA, alebo keď predávajú a spätne nakupujú vládne cenné papiere.²⁷ Vo všetkých prípadoch tak, hoci iba výhradne nepriamo, slúžia aj americkej verejnosti. Jednou z najdôležitejších funkcií, ktoré federálne rezervné banky vykonávajú, je práve plnenie úloh fiškálneho agenta a depozitnej inštitúcie pre vládu USA. V pozícii banky federálnej vlády zabezpečujú aj niektoré finančné služby pre Štátnu pokladnicu. Podobne však centrálné banky Systému poskytujú finančné služby aj pre zahraničné centrálné banky a medzinárodné inštitúcie, osobitne pre Medzinárodný menový fond.²⁸

²⁶ Bližšie pozri dokument *The Federal Reserve Structure Tour*. On: http://www.federalreserveeducation.org/fed101_html/structure/tour/tour.htm#FRbanks. (26.12.2009).

²⁷ Bližšie pozri dokument *Financial Services*. On: http://www.federalreserveeducation.org/FED101_HTML/services/index.cfm. (26.12.2009).

²⁸ Bližšie pozri dokument *Understanding the Fed - Federal Reserve Bank Services*, dokument *Federal Reserve Banks*, dokument *Board of Directors* a dokument *The Federal Reserve Structure Tour*. On: <http://dallasfed.org/fed/services.cfm>, <http://www.federalreserve.gov/pubs/frseries/frseri3.htm>, <http://www.federal>

*Kongres Zákonom autorizoval federálne rezervné banky na plnenie verejného účelu. Pri plnení svojich úloh prepájajú vo svojej podstate i spôsobe organizácie prvky verejnej aj súkromnej povahy. Ako súčasť Systému podliehajú dohľadu Kongresu.*²⁹

Aby bolo možné efektívne vykonávať každodenné operácie, za ktoré Systém nesie zodpovednosť, rozdelila sa celá krajina na dvanásť samostatných, tzv. federálnych rezervných obvodov (anglicky the Federal Reserve Districts) s vlastnými federálnymi rezervnými bankami umiestnenými v mestách Boston, New York, Philadelphia, Cleveland, Richmond, Atlanta, Chicago, St. Louis, Minneapolis, Kansas City, Dallas a San Francisco.³⁰ Zároveň bolo zriadených dvadsaťpäť pobočiek rezervných bánk³¹ (obvod New York: pobočka Buffalo; obvod Cleveland: pobočky Cincinnati, Pittsburgh; obvod Richmond: pobočky Baltimore, Charlotte; obvod Atlanta: pobočky Birmingham, Jacksonville, Miami, Nashville, New Orleans; obvod Chicago: pobočka Detroit; obvod St. Louis: pobočky Little Rock, Louisville, Memphis; obvod Minneapolis: pobočka Helena; obvod Kansas City: pobočky Denver, Oklahoma City, Omaha; obvod Dallas: pobočky El Paso, Houston, San Antonio; obvod San Francisco: pobočky Los Angeles, Portland, Salt Lake City, Seattle), ktoré plnia úlohy v osobitných oblastiach v rámci svojich obvodov. Federálne rezervné banky vykonávajú svoju činnosť pod ústredným dohľadom Rady guvernérov vo Washingtone, D.C. Každá rezervná banka má podľa Zákona ustanovenú z radov odborníkov na miestne hospodárske a úverové podmienky deväťčlennú Radu riaditeľov, ktorá zastupuje súkromný sektor a dozerá na jej aktivity. Podobne aj každá z dvadsiatich piatich pobočiek³² rezervných bánk má k dispozícii

reserve.gov/pubs/frseries/frseri4.htm a http://www.federalreserveeducation.org/fed101_html/structure/tour/tour.htm#FRbanks. (26.12.2009).

²⁹ Bližšie pozri oficiálnu publikáciu Systému (2005) *The Federal Reserve System: Purposes & Functions*. 9th ed. Washington, D.C. : Board of Governors of the Federal Reserve System, s. 10. ISBN neuvedené. On: <http://www.federalreserve.gov/pf/pf.htm>. (26.12.2009).

³⁰ Bližšie pozri dokument *Federal Reserve Banks*. On: <http://www.federalreserve.gov/fraddress.htm>. (26.12.2009). Ďalej pozri publikáciu Grey, G. B. (2002): *Federal Reserve System: Background, Analyses and Bibliography*. New York : Nova Science Publishers, Inc., s. 3. ISBN 1-59033-053-6.

³¹ Bližšie pozri a porovnaj informácie uvedené v dokumente *Federal Reserve Branches* na oficiálnej webovej stránke Systému (v prehľade absentuje pobočka Buffalo), On: <http://www.federalreserve.gov/branches.htm>, (26.12.2009), a oficiálnu publikáciu Systému (2005) *The Federal Reserve System: Purposes & Functions*. 9th ed. Washington, D.C. : Board of Governors of the Federal Reserve System, s. 7. ISBN neuvedené. On: <http://www.federalreserve.gov/pf/pf.htm>. (26.12.2009).

³² Pozn.: Uvedené číslo uvádzajú oficiálne pramene Systému od roku 2004. Bližšie pozri oficiálnu publikáciu Systému (2005) *The Federal Reserve System: Purposes & Functions*. 9th ed. Washington, D.C. : Board of Governors of the Federal Reserve System, s. 6. ISBN neuvedené. On: <http://www.federalreserve.gov/pf/pf.htm>. (26.12.2009).

Radu piatich alebo siedmich riaditeľov, dôverne oboznámených s ekonomickými a finančnými podmienkami panujúcimi na území pôsobnosti príslušnej pobočky. Predstavitelia Rád riaditeľov rezervných bánk sú rozdelení do troch skupín po troch osobách v každej skupine. Riaditelia prislúchajúci do skupiny A zastupujú členské komerčné banky³³ sídliace v obvode príslušnej centrálnej banky ako akcionárov danej centrálnej banky a v prípade týchto riaditeľov ide spravidla o bankárov. Riaditelia zaradení do skupiny B a skupiny C majú za úlohu zastupovať záujmy podnikateľských subjektov s nebankovou povahou, a tiež záujmy širokej verejnosti, s rozumným zohľadnením záujmov poľnohospodárskeho, obchodného a priemyselného sektora, sektora služieb, sektora pracovnej sily a spotrebiteľského sektora. Riaditeľov ustanovených v skupine A a skupine B volia členské banky z príslušného federálneho rezervného obvodu, zatiaľ čo riaditeľov zo skupiny C menuje Rada guvernérov Systému vo Washingtone, D.C. Riaditelia všetkých ústredí nastupujú do svojej funkcie vždy na trojročné funkčné obdobie, pričom dvaja riaditelia z každej federálnej rezervnej banky sú zároveň Radou guvernérov ustanovení na jednoročné funkčné obdobie do funkcie predsedu a zástupcu predsedu svojho deväťčlenného tímu Rady riaditeľov. Žiaden z členov Rád riaditeľov nemôže byť súčasne členom Kongresu, a riaditelia zo skupiny B a skupiny C nemôžu zároveň zastávať ani funkciu zástupcu, riaditeľa alebo zamestnanca banky. Riaditelia prislúchajúci do skupiny C navyše ani nemôžu mať v banke cenné papiere. Okrem toho, všetci riaditelia zo skupiny C musia mať v príslušnom federálnom rezervnom obvode nepretržitý trvalý pobyt po dobu minimálne dvoch rokov pred ich vymenovaním do funkcie. Keďže funkcia riaditeľa rezervnej banky je formou verejnej služby, očakáva sa od riaditeľov, že sa budú vyhýbať účasti na straníckych politických aktivitách. Za účelom zabezpečenia procesu voľby riaditeľov sa členské banky prináležiace do príslušného federálneho rezervného obvodu rozdeľujú podľa výšky kapitálu do troch kategórií: malé, stredné a veľké banky. Každá skupina bánk si volí práve jedného riaditeľa pre skupinu A a jedného riaditeľa pre skupinu B.

³³ Pozn.: Približne 38 percent zo súčasných cca 8 039 komerčných bánk v USA sú zároveň členskými bankami Systému. Pre národné banky platí povinnosť byť členom Systému; štátom autorizované banky môžu do Systému vstúpiť, ale až po splnení stanovených požiadaviek. Členské banky plnia úlohu akcionárov federálnej rezervnej banky v danom obvode, pričom sa od nich žiada, aby mali v rezervnej banke deponované tri percentá z objemu svojho kapitálu, za čo dostávajú dividendy, stanovené spravidla fixne vo výške šesť percent z deponovanej čiastky ročne. Totiž, na rozdiel od verejne obchodovateľných cenných papierov nemôžu byť cenné papiere Systému, ktoré členské banky vlastnia, predmetom predaja, keďže nie sú obchodovateľné. Zároveň členské banky ako akcionári nemajú právo kontrolovať aktivity svojej rezervnej banky; na druhej strane majú však právo voliť šiestich z celkovo deviatich členov Rady riaditeľov svojej rezervnej banky. Bližšie pozri dokument *The Federal Reserve Structure Tour* a dokument *Understanding the Fed - Introduction*. On: http://www.federalreserveeducation.org/fed101_html/structure/tour/tour.htm#FRbanks a <http://dallasfed.org/fed/understand.cfm>. (26.12.2009).

Ako sme už načrtli, aj pobočky federálnych rezervných bánk majú svojich riaditeľov. Tí sa však už nevolia; naopak, väčšinu z nich menuje ich materská rezervná banka a zvyšok zase Rada guvernérov. Predseda Rady riaditeľov pobočky sa však ustanovuje zásadne z okruhu tých riaditeľov, ktorí boli vymenovaní do funkcie Radou guvernérov. Riaditelia pobočiek nastupujú do svojej funkcie na dvoj- alebo trojročné funkčné obdobie, v závislosti od počtu riaditeľov v Rade riaditeľov danej pobočky. Výkon funkcie riaditeľa je všeobecne obmedzený na najviac dve po sebe nasledujúce funkčné obdobia, a to za účelom zabezpečiť rozmanitosť vo vzťahu k osobným a vzdelanostným predpokladom a skúsenostiam jednotlivcov plniacich úlohy Systému. Medzi právomoci riaditeľov rezervných bánk patrí aj menovanie všetkých zástupcov banky. Hoci sa výkon funkcie riaditeľa nespája s prácou na plný pracovný úväzok, povinnosti, ktoré z nej vyplývajú, sú stanovené pomerne široko: siahajú od zabezpečenia funkcie bankového dohľadu, ktorú na rezervné banky preniesol Zákon, až po prípravu odporúčaní vo veciach monetárnej politiky. Riaditelia súčasne vymenúvajú na päťročné funkčné obdobie prezidentov³⁴ rezervných bánk ako najvyšších výkonných zástupcov banky a prvých viceprezidentov ako najvyšších riadiacich zástupcov banky. Menovanie musí byť v oboch prípadoch odobrené súhlasom Rady guvernérov. Okrem toho riaditelia rezervných bánk ustanovujú každoročne zástupcu, ktorý bude ich federálny rezervný obvod reprezentovať vo Federálnom poradnom výbore. Poslaním tohto výboru je najmä radiť sa štyrikrát ročne s Radou guvernérov ohľadom podmienok podnikateľského prostredia a pripravovať odporúčania v otázkach týkajúcich sa Systému. Riaditelia ďalej hodnotia a kontrolujú rozpočet svojej rezervnej banky a jej výdavky a zodpovedajú aj za program jej vnútornej kontroly. Zákon súčasne požaduje, aby riaditelia každé dva týždne odporúčali úpravu diskontnej sadzby rezervnej banky; tento úkon je opäť viazaný na potvrdenie vo forme súhlasu Rady guvernérov vo Washingtone, D.C. Napokon, riaditelia prispievajú k plneniu úloh Systému taktiež prípravou podkladov ohľadom regionálnych vyhládok, nezávislým

³⁴ Pozn.: Funkčné obdobie prezidentov všetkých dvanástich rezervných bánk plynie súbežne a završuje sa posledným februárovým dňom v roku končiacom poslednou číslicou 6 alebo 1, bez ohľadu na skutočnosť, či prezident pôsobil v úrade od riadneho začiatku funkčného obdobia, alebo bol do úradu vymenovaný neskôr, teda až po začatí riadneho funkčného obdobia. V oboch uvedených prípadoch môže byť tá istá osoba opätovne menovaná do funkcie prezidenta federálnej rezervnej banky. Výkon tejto funkcie je však viazaný na povinnú rezignáciu pri dovŕšení 65. roku veku osoby zastávajúcej funkciu prezidenta federálnej rezervnej banky. Avšak prezidenti, ktorí boli pôvodne menovaní až po dosiahnutí 55. roku veku môžu v prípade osobitného želania Rady riaditeľov príslušnej rezervnej banky zotrvať vo svojom úrade, pokiaľ neuplynú celé desaťročné obdobie, alebo pokiaľ nedosiahnu vek 70 rokov - podľa toho, ktorá právna skutočnosť nastane skôr. Bližšie pozri dokument *Federal Reserve Bank Presidents*. On: <http://www.federalreserve.gov/aboutthefed/bios/banks/default.htm>. (26.12.2009).

hodnotením podnikateľského výhľadu, či posudzovaním a radením vo veciach úverových podmienok vzťahujúcich sa na obvod, ktorý v Systéme zastupujú.³⁵

Federálne rezervné banky vytvárajú svoj vlastný príjem; ide predovšetkým o zisky dosiahnuté z transakcií s vládnyimi cennými papiermi, ktoré tieto banky nadobúdajú v súvislosti s aktivitami federálnej rezervnej menovej politiky. Ďalším zdrojom ich príjmov sú odmeny za spoplatnené služby, poskytované depozitným inštitúciám v súlade so Zákom o menovej kontrole z roku 1980. Federálne rezervné banky však nemôžu uskutočňovať svoje poslanie za účelom dosahovania zisku, a tak musia každoročne odvádzať americkej Štátnej pokladnici všetky výnosy presahujúce náklady na federálne rezervné operácie a iné zákonné výdavky. Prvotným poslaním každej centrálnej banky Systému je ovplyvňovať tok peňazí a úverov v národnej ekonomike. Federálne rezervné banky sa na plnení svojho poslania podieľajú viacerými spôsobmi: jednak tým, že vždy piati z celkovo dvanástich prezidentov federálnych rezervných bánk vytvárajú spoločne so siedmimi členmi Rady guvernérov členskú základňu Federálneho výboru pre voľný trh, a jednak tým, že Rady riaditeľov jednotlivých federálnych rezervných bánk iniciujú zmeny diskontnej sadzby, a tiež úrokovej miery vzťahujúcej sa na pôžičky rezervných bánk depozitným inštitúciám na základe tzv. diskontného okienka. Zmeny v diskontnej sadzbe musí schváliť Rada guvernérov. Všetky depozitné inštitúcie, ktoré spĺňajú požiadavky kladené v oblasti federálnej rezervnej politiky, majú zároveň prístup k diskontnému okienku. Najčastejšie ide o komerčné banky, vzájomné sporiteľne, sporiteľné a pôžičkové združenia alebo úverové jednoty. Každá federálna rezervná banka zamestnáva prieskumných pracovníkov, ktorí zhromažďujú, analyzujú a vyhodnocujú širokú škálu ekonomických údajov a interpretujú ekonomické podmienky a ich smerovanie. Uvedené prieskumy napomáhajú Federálnemu výboru pre voľný trh pri formulácii a implementácii cieľov a nástrojov monetárnej politiky, a súčasne prispievajú aj ku skvalitneniu procesu prijímania rozhodnutí na úrovni jednotlivých federálnych rezervných bánk v oblasti bankového dohľadu, a tiež v iných oblastiach. Väčšina z týchto bánk vydáva pravidelne raz za mesiac alebo štvrťrok publikáciu venovanú základným prieskumom a analýzám aktuálnych ekonomických otázok vo svojom obvode. Okrem úloh, ktoré federálne rezervné banky plnia v oblasti peňazí a úverov, jestvuje tiež široké spektrum právomocí, ktoré im boli udelené

³⁵ Bližšie pozri dokument *Federal Reserve Banks*, dokument *Board of Directors* a dokument *Board of Directors*. On: <http://www.federalreserve.gov/pubs/frseries/frseri3.htm>, <http://www.federalreserve.gov/pubs/frseries/frseri4.htm> a http://www.federalreserveeducation.org/fed101_html/structure/BOD/BOD.htm. (26.12.2009).

v oblasti bankového dohľadu a regulácie aktivít štátom autorizovaných členských bánk, bankových holdingov, vrátane ich zahraničných operácií, aktivít korporácií vyvíjajúcich svoju činnosť v súlade s ustanoveniami zákona Edge Act, ako aj operácií zahraničných bánk pôsobiacich na území USA. Zároveň sú federálne rezervné banky poverené aj vypracúvaním smerníc pre väčšinu federálnych zákonov v oblasti spotrebných úverov. Niektoré z funkcií bankového dohľadu preniesla na rezervné banky Rada guvernérov. Tieto funkcie zahŕňajú uskutočňovanie množstva kontrolných a inšpekčných úloh ohľadom štátom autorizovaných členských bánk, bankových holdingov, zastúpení zahraničných bánk na území USA, a rovnako aj právomoc schvaľovať vybrané druhy žiadostí bánk a bankových holdingov.³⁶ Vo vzťahu k rezervným bankám má samotná Rada guvernérov výhradné právo schvaľovať ich ročný rozpočet. Každá rezervná banka má ustanoveného vlastného vnútorného kontrolóra, ktorý zodpovedá za audit jej Rade riaditeľov.³⁷

Ako si možno bližšie všimnúť na nasledujúcom obrázku 2, každý federálny rezervný obvod je určený (I.) poradovým číslom (1 až 12), (II.) mestom sídla ústredia rezervnej banky, a taktiež (III.) veľkým písmenom (A až L). Pobočka Seattle v dvanástom obvode slúži Aljaške a centrálna banka San Francisco, takisto v dvanástom obvode, zase štátu Havaj. Systém však slúži nielen územiu USA, ale aj viacerým spoločenstvám a teritóriám: centrálna banka New York tak slúži Portoriku a americkým Panenským ostrovom a centrálna banka San Francisco naproti tomu zase Americkej Samoe, Guam a Severným Mariánam. Naposledy revidovala Rada guvernérov hranice územnej pôsobnosti pobočiek rezervných bánk Systému vo februári 1996.³⁸

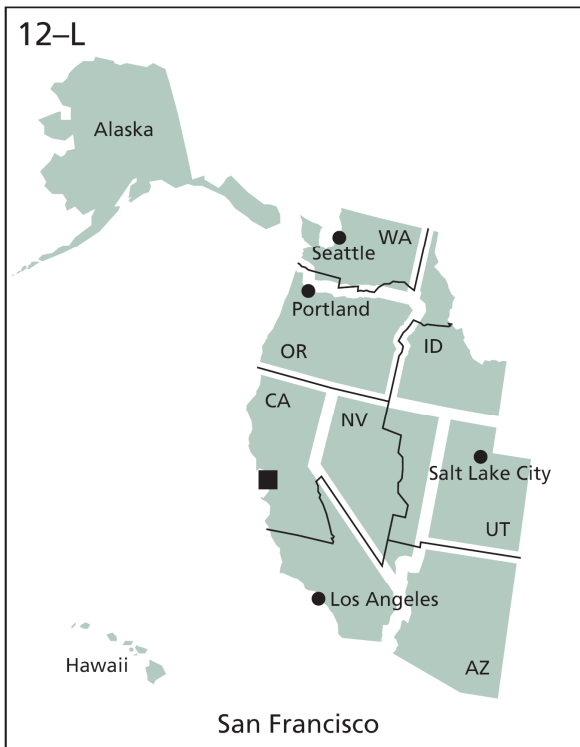
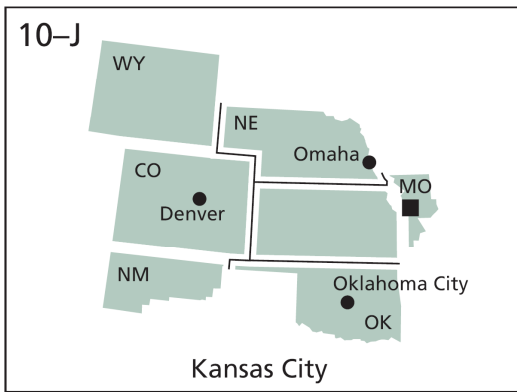
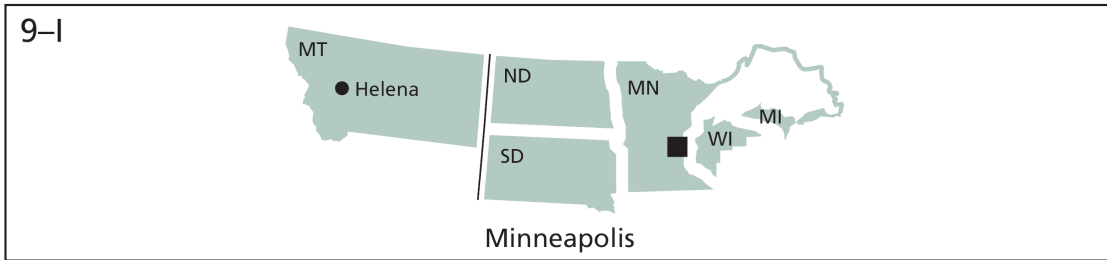
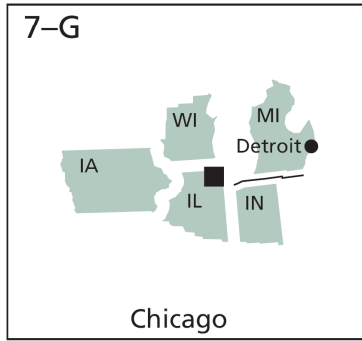
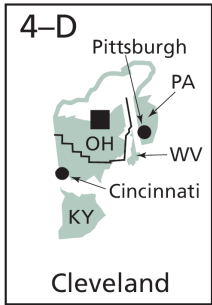
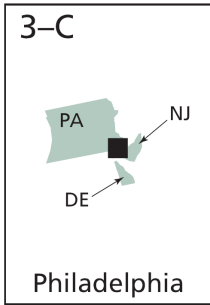
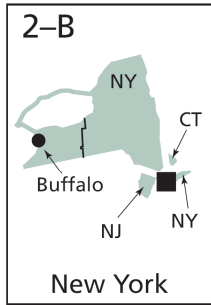
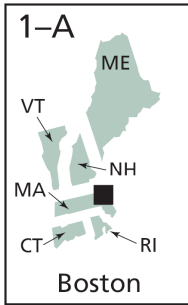
Obrázok 2 Federálne rezervné obvody (1)

³⁶ Bližšie pozri dokument *Federal Reserve Banks*. On: <http://www.federalreserve.gov/pubs/frseries/frseri3.htm>. (26.12.2009).

³⁷ Bližšie pozri oficiálnu publikáciu Systému (2005) *The Federal Reserve System: Purposes & Functions*. 9th ed. Washington, D.C. : Board of Governors of the Federal Reserve System, s. 7. ISBN neuvedené. On: <http://www.federalreserve.gov/pf/pf.htm>. (26.12.2009).

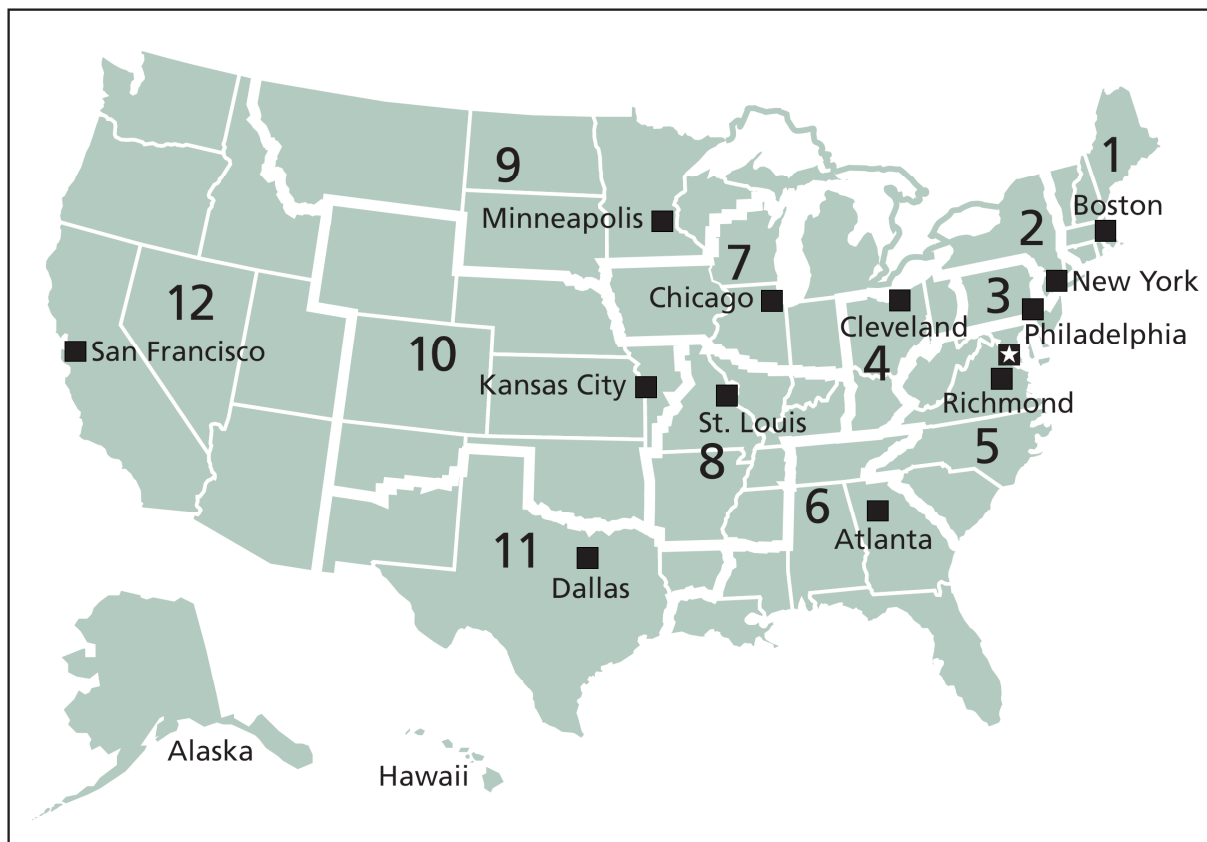
³⁷ Tamtiež, s. 10-11.

³⁸ Bližšie pozri dokument *The Twelve Federal Reserve Districts*. On: <http://www.federalreserve.gov/otherfrb.htm>. (26.12.2009). Ďalej pozri oficiálnu publikáciu Systému (2005) *The Federal Reserve System: Purposes & Functions*. 9th ed. Washington, D.C. : Board of Governors of the Federal Reserve System, s. 6-10. ISBN neuvedené. On: <http://www.federalreserve.gov/pf/pf.htm>. (26.12.2009).



Prameň: Publikácia The Federal Reserve System: Purposes & Functions. 9th ed. Washington, D.C. : Board of Governors of the Federal Reserve System, 2005, s. 9. On: <http://www.federalreserve.gov/pf/pf.htm>. (26.12.2009).

Obrázok 3 Federálne rezervné obvody (2)



Prameň: Publikácia The Federal Reserve System: Purposes & Functions. 9th ed. Washington, D.C. : Board of Governors of the Federal Reserve System, 2005, s. 8. On: <http://www.federalreserve.gov/pf/pf.htm>. (26.12.2009).

Viacere poradné výbory a pracovné komisie, ktoré vyvíjajú svoje aktivity v rámci Systému, prispievajú svojimi odporúčaniami k plneniu jeho početných úloh. Medzi tri najvýznamnejšie, ktoré súčasne slúžia priamo Rade guvernérov, patria Federálny poradný výbor, Poradný výbor spotrebiteľov a Poradný výbor sporiteľní. Prvé dva v poradí boli zriadené na základe Zákona, posledný ustanovila Rada guvernérov. Vo Federálnom poradnom výbore je zastúpený každý federálny rezervný obvod práve jedným členom, ktorým je spravidla komerčný bankár. Spolu ho teda tvorí dvanásť predstaviteľov bankového sektora, ktorí sa spravidla štyrikrát ročne stretávajú s Radou guvernérov, aby spoločne prerokovali kľúčové hospodárske a bankové záležitosti, spadajúce pod právomoc Rady guvernérov. Zasadnutia, na ktorých minimálny počet prítomných vo vzťahu k splneniu podmienky uznávaniaschopnosti vymedzuje Zákon, sa konajú vo Washingtone, D.C., obvykle v prvý

piatok v mesiacoch február, máj, september a december. Každoročne si každá rezervná banka ustanovuje jedného zástupcu, ktorý bude jej obvod reprezentovať vo Federálnom poradnom výbore, a to spravidla na tri jednorôčné funkčné obdobia. Svojich zástupcov si členovia tohto výboru volia už sami. Poradný výbor spotrebiteľov bol vytvorený v roku 1976 a pozostáva z odborníkov na spotrebiteľské právo, akademikov a členov zastupujúcich záujmy spotrebiteľov, ich združení a záujmy finančného sektora. Jeho členovia sa stretávajú s Radou guvernérov tri razy ročne vo veciach týkajúcich sa spotrebiteľského práva a ochrany spotrebiteľov v oblasti finančných služieb. Právomoci tohto výboru sú vymedzené najmä Zákomom o ochrane spotrebného úveru. Jeho členov vymenúva Rada guvernérov striedavo na trojročné funkčné obdobie. Stretnutia Poradného výboru spotrebiteľov sa uskutočňujú verejne vo Washingtone, D.C. Poradný výbor sporiteľní bol zriadený v roku 1980 a pozostáva z dvanástich zástupcov sporiteľných a pôžičkových združení, sporiteľní a úverových jednôt. Jeho členovia sa stretávajú s Radou guvernérov taktiež trikrát do roka vo Washingtone D.C., v ich prípade za účelom výmeny informácií o stave a vyhliadkach ohľadom osobitných problémov a potrieb sporiteľných inštitúcií. Na rozdiel od predchádzajúcich dvoch poradných orgánov nie je Poradný výbor sporiteľní štatutárnym orgánom. Členov uvedeného výboru menuje Rada guvernérov na dvojročné funkčné obdobie. Podobne aj každá federálna rezervná banka využíva služby poradných výborov, ktoré v tomto prípade pôsobia najmä v oblastiach konkrétneho záujmu tej-ktorej rezervnej banky, samozrejme, na území jej obvodu. Jedná sa najmä o otázky z oblastí sporiteľníctva, malého a stredného podnikania a poľnohospodárstva. Okrem toho, zástupcovia všetkých rezervných bánk sa pravidelne stretávajú za účelom rokovania v rôznych spoločných výboroch.³⁹

V auguste 1995 Rada guvernérov zriadila na základe zákona z roku 1994 funkciu ombudsmana za účelom riešenia a vybavovania sťažností týkajúcich sa regulačných aktivít Systému. Na základe zákona je ombudsman⁴⁰ povinný pôsobiť ako spojovací článok medzi predmetným správnyim orgánom a dotknutou osobou, a to pri zohľadnení všetkých problémov

³⁹ Bližšie pozri dokument *Advisory Councils*, dokument *Advisory Councils*, dokument *Federal Advisory Council*, dokument *Consumer Advisory Council*, dokument *Thrift Institutions Advisory Council* a dokument *The Federal Reserve Structure Tour*. On: http://www.federalreserveeducation.org/fed101_html/structure/councils/councils.htm, <http://www.federalreserve.gov/aboutthefed/advisorydefault.htm>, <http://www.federalreserve.gov/aboutthefed/fac.htm>, <http://www.federalreserve.gov/aboutthefed/cac.htm>, <http://www.federalreserve.gov/aboutthefed/tiac.htm> a http://www.federalreserveeducation.org/fed101_html/structure/tour/tour.htm#FRbanks.

⁴⁰ Pozn.: V súčasnosti vykonáva funkciu ombudsmana Systému pani Margaret McCloskey Shanks. Bližšie pozri dokument *Ombudsman for the Federal Reserve System*. On: <http://www.federalreserve.gov/aboutthefed/ombudsman.htm>. (11.01.2010).

zainteresovaných strán vznikajúcich pri jednaní so správnym orgánom, vrátane vyplývajúcich regulačných aktivít správneho orgánu, a súčasne zabezpečiť záruky, ktoré podporia žalobcu vyjadriť sa, a ktoré tiež prispievajú k zachovaniu dôvernosti. Nezávisle od funkcie ombudsmana prevádzkuje Systém aj program, ktorým napomáha spotrebiteľom pri preskúvaní a riešení ich sťažností adresovaných finančným inštitúciám.⁴¹

ZÁVER

„Nezávislý v rámci vlády“ - charakteristický prívlastok Systému v postavení centrálnej banky USA, nakoľko jeho rozhodnutia nepodliehajú procesu ratifikácie ani zo strany amerického prezidenta, ani zo strany akýchkoľvek iných výkonných zložiek vlády, a súčasne prívlastok, ktorého neutralitu v poslednom období čoraz viac „nahlodáva“ úsilie najvyšších amerických federálnych orgánov prinútiť Systém nájsť čo najrýchlejšie východisko z chápadiel finančnej a hospodárskej krízy. Jej rozmach v nedávnych rokoch viedol okrem iného aj k zdôrazneniu úlohy, ktorú Systém v súčasnej ekonomike USA zohráva, čím sa v značnej miere prispievalo k tendenciám premeny postavenia Systému z národnej centrálnej banky na formu akéhosi univerzálneho garanta amerického finančného systému. Súčasnne sa však na strane kľúčových predstaviteľov Systému začala prelamovať bariéra mlčania týkajúca sa otázok vzájomného vzťahu a súvislostí, ako aj reakcií Systému na svetovú krízu. So získaním čoraz širších právomocí však Systém zároveň riskuje stratu spôsobilosti zodpovedne riadiť národnú menovú politiku, a tým aj svojej dôveryhodnosti a neštandardne vymedzenej nezávislosti. Kabinet predchádzajúceho prezidenta Busha svojho času formálne požiadal o priznanie plnej zodpovednosti Systému za oblasť finančnej stability krajiny. Ak by sa tak udialo, bolo by podľa vrcholných predstaviteľov Systému potrebné priznať centrálnej banke taktiež nové, rozsiahlejšie právomoci. Systém ako taký dlhodobo disponoval dvojitou zodpovednosťou: jednak za udržanie cenovej stability, a jednak za udržanie nízkej miery nezamestnanosti. Súčasnne však neoficiálne zastával aj úlohu udržiavateľa stability finančného sektora, ktorej legálna zmena by podľa vyjadrení vedúcich predstaviteľov Kongresu mohla vyústiť až do trojitého mandátu. Následky, ktoré by takýto mandát spôsobil, sa dajú iba ťažko predvídať. Je však zrejmé, že by sa tým nielenže mohla podlomiť dôveryhodnosť Systému ako „strážcu“ základných cieľov stabilizačnej politiky USA, ale súčasne by to mohlo prispieť k zlyhávaniu

⁴¹ Bližšie pozri dokument *Ombudsman for the Federal Reserve System*. On: <http://www.federalreserve.gov/aboutthefed/ombudsman.htm>. (11.01.2010).

Systému pri prijímaní a uskutočňovaní opatrení na prevenciu možnej budúcej finančnej a hospodárskej krízy. Hlavní predstavitelia Systému zdôrazňujú, že zodpovednosť za finančnú stabilitu je tak výrazne prepojená s realizáciou monetárnej politiky, že sa obe úlohy vzájomne dopĺňajú. Nemožno pritom opomínať skutočnosť, že prvoradým dôvodom vzniku Systému ako nezávislej národnej centrálnej banky bolo riešiť paniku v bankovom sektore, kulminujúcu predovšetkým začiatkom 20. storočia, a úloha riadiť ponuku obeživa sa pridružila až neskôr. Súčasne ďalej pripomínajú, že viaceré neštandardné kroky, ktoré boli prijaté ako reakcia na obrovskú finančnú krízu, ešte nevyhnutne neznamenajú, že rozšírené právomoci Systému zostanú rozšírené natrvalo a veria, že Kongres prijme také opatrenia, ktoré budú predchádzať potrebe krízových zásahov Systému v budúcnosti.⁴² Ďalšie rozširovanie úloh Systému môže dokonca ohroziť jeho politickú nezávislosť ako centrálnej banky. Keďže Systém pri plnení svojho poslania podlieha dohľadu Kongresu, odborníci vnímajú jeho nezávislosť často práve ako nezávislosť ležiacu v rukách Kongresu. Na druhej strane sa žiada zdôrazniť, že úloha Systému ako regulátora bankových a iných finančných inštitúcií presahuje pri jej realizácii hranice právomocí a možností konvenčného orgánu vlády. Rozšírenie poslania Systému by si nevyhnutne vyžadovalo tiež zvýšenie miery dohľadu Kongresu nad Systémom ako celkom.⁴³ Vývoj v posledných týždňoch čiastočne naznačuje úsilie Kongresu spolitizovať Systém a kompromitovať jeho nezávislosť ako spôsob, ktorým by bolo možné pritlačiť Systém nájsť čo najrýchlejšie vlastné východisko z krízy. V posledných mesiacoch bolo predložených pred Kongres niekoľko návrhov z oboch strán, ktoré odporúčali podradiť systém pod právomoci Kongresu. Snemovňou reprezentantov napríklad prešiel nedávno návrh zákona, na základe ktorého sa vyžaduje audit Hlavného zúčtovacieho úradu nielen vo vzťahu k súvahe Systému, ale aj vo vzťahu k jeho rozhodnutiam menovo-politickej povahy. Ďalší nedávno predložený podnet zo strany Kongresu predpokladá, že by dvanásť prezidentov federálnych rezervných bánk, ako aj predsedovia ich Rád mali byť do funkcie menovaní prezidentom USA, a ich menovanie by malo byť zároveň potvrdené Senátom, čo by však znamenalo, že dvanásť v súčasnosti politicky nezávislých prezidentov federálnych rezervných bánk by sa malo začať zameriavať viac na uspokojenie politických predstaviteľov vo Washingtone než zastupovanie záujmov americkej ekonomiky. Pokiaľ Kongres zasiahne do súčasnej podoby nezávislosti Systému a z centrálnej banky USA sa stane spolitizovaný orgán menovej politiky, najsilnejšia

⁴² Bližšie pozri dokument *Fed's Crisis Role Spurs Questions of Overreach*, s. 1. On: <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2008/07/16/AR2008071602655.html>. (06.02.2010).

⁴³ Bližšie pozri dokument *Fed's Crisis Role Spurs Questions of Overreach*, s. 2. On: http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2008/07/16/AR2008071602655_2.html?sid=ST2008071602686. (06.02.2010).

ekonomika na svete sa vydá na cestu vedúcu do hospodárskej priepasti.⁴⁴ Dá sa už len veriť, že kabinet prezidenta Obamu bude dôslednejšie podporovať svoje úsilie, v ktorom kľúčom k úspechu hospodárskej politiky krajiny sa stáva najmä faktická záruka nezávislosti národnej centrálnej banky vo všetkých určujúcich smeroch, a taktiež efektívna spolupráca jej riadiacich orgánov so všetkými vnútroštátnymi aj medzinárodnými subjektmi, majúcimi do činenia s monetárnou politikou krajiny ako strategickou súčasťou komplexu stabilizačnej politiky. A to predovšetkým s ohľadom na kľúčové postavenie ekonomiky USA v súčasnom svetovom hospodárstve.

LITERATÚRA

Broz, J. L. (1998): *Origins Of The Federal Reserve System: International Incentives and the Domestic Free-Rider Problem*. Cambridge : Harvard University, Weatherhead Center for International Affairs, 61 s. ISBN neuvedené. On: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/summary?doi=10.1.1.24.8441>. (15.01.2010).

Dokument *Advisory Councils*. On: <http://www.federalreserve.gov/aboutthefed/advisorydefault.htm>. (26.12.2009).

Dokument *Advisory Councils*. On: http://www.federalreserveeducation.org/fed101_html/structure/councils/councils.htm. (26.12.2009).

Dokument *Board Members*. On: <http://federalreserve.gov/aboutthefed/bios/board/default.htm>. (26.12.2009).

Dokument *Board of Directors*. On: <http://www.federalreserve.gov/pubs/frseries/frseri4.htm>. (26.12.2009).

Dokument *Board of Directors*. On: http://www.federalreserveeducation.org/fed101_html/structure/BOD/BOD.htm. (26.12.2009).

Dokument *Congress Is Politicizing the Fed*. On: <http://online.wsj.com/article/SB10001424052748703808904575025042648895592.html>. (06.02.2010).

Dokument *Consumer Advisory Council*. On: <http://www.federalreserve.gov/aboutthefed/cac.htm>. (26.12.2009).

Dokument *Federal Advisory Council*. On: <http://www.federalreserve.gov/aboutthefed/fac.htm>. (26.12.2009).

⁴⁴ Bližšie pozri dokument *Congress Is Politicizing the Fed*. On: <http://online.wsj.com/article/SB10001424052748703808904575025042648895592.html>. (06.02.2010).

- Dokument *Federal Open Market Committee*. On: <http://www.federalreserve.gov/monetarypolicy/fomc.htm>. (26.12.2009).
- Dokument *Federal Reserve Bank Presidents*. On: <http://www.federalreserve.gov/aboutthefed/bios/banks/default.htm>. (26.12.2009).
- Dokument *Federal Reserve Banks*. On: <http://www.federalreserve.gov/fraddress.htm>. (26.12.2009).
- Dokument *Federal Reserve Banks*. On: <http://www.federalreserve.gov/pubs/frseries/frseri3.htm>. (26.12.2009).
- Dokument *Federal Reserve Branches*. On: <http://www.federalreserve.gov/branches.htm>. (26.12.2009).
- Dokument *Fed's Crisis Role Spurs Questions of Overreach*, s. 1. On: <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2008/07/16/AR2008071602655.html>. (06.02.2010).
- Dokument *Fed's Crisis Role Spurs Questions of Overreach*, s. 2. On: http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2008/07/16/AR2008071602655_2.html?sid=ST2008071602686. (06.02.2010).
- Dokument *Financial Services*. On: http://www.federalreserveeducation.org/FED101_HTML/services/index.cfm. (26.12.2009).
- Dokument *Functions*. On: http://www.federalreserveeducation.org/fed101_html/structure/functions/functions.htm. (26.12.2009).
- Dokument *History of the Federal Reserve*. On: http://www.federalreserveeducation.org/FED101_HTML/History/index.cfm. (26.12.2009).
- Dokument *Membership of the Board of Governors of the Federal Reserve System, 1914-Present*. On: <http://federalreserve.gov/bios/boardmembership.htm>. (26.12.2009).
- Dokument *Mission*. On: <http://www.federalreserve.gov/aboutthefed/mission.htm>. (26.12.2009).
- Dokument *Ombudsman for the Federal Reserve System*. On: <http://www.federalreserve.gov/aboutthefed/ombudsman.htm>. (11.01.2010).
- Dokument *The Board of Governors of the Federal Reserve System*. On: <http://www.federalreserve.gov/pubs/frseries/frseri.htm>. (26.12.2009).
- Dokument *The Federal Open Market Committee*. On: <http://www.federalreserve.gov/pubs/frseries/frseri2.htm>. (26.12.2009).

- Dokument *The Federal Reserve Structure Tour*. On: http://www.federalreserveeducation.org/fed101_html/structure/tour/tour.htm#FRbanks. (26.12.2009).
- Dokument *The Federal Reserve System*. On: <http://www.federalreserveeducation.org/FED101%5FHTML/structure>. (11.01.2010).
- Dokument *The Twelve Federal Reserve Districts*. On: <http://www.federalreserve.gov/otherfrb.htm>. (26.12.2009).
- Dokument *Thrift Institutions Advisory Council*. On: <http://www.federalreserve.gov/aboutthefed/tiac.htm>. (26.12.2009).
- Dokument *Understanding the Fed - Beyond Monetary Policy*. On: <http://dallasfed.org/fed/beyond.cfm>. (26.12.2009).
- Dokument *Understanding the Fed - Federal Reserve Bank Services*. On: <http://dallasfed.org/fed/services.cfm>. (26.12.2009).
- Dokument *Understanding the Fed - Introduction*. On: <http://dallasfed.org/fed/understand.cfm>. (26.12.2009).
- Dokument *Understanding the Fed - The Fed and Monetary Policy*. On: <http://dallasfed.org/fed/monetary.cfm>. (26.12.2009).
- Federálny rezervný zákon The Federal Reserve Act of 1913 (P.L. 63-43, 38 STAT. 251, 12 USC 221) v platnom znení. On: <http://www.federalreserve.gov/aboutthefed/fract.htm>. (26.12.2009).
- Grey, G. B. (2002): *Federal Reserve System: Background, Analyses and Bibliography*. New York : Nova Science Publishers, Inc., s. 7. ISBN 1-59033-053-6.
- Iša, J. (2008): *Globálne centrálné bankové systémy - Federálny rezervný systém a Eurosystem*. Edícia Working Papers. Bratislava : Ekonomický ústav SAV, s. 31-32. ISSN 1337-5598.
- Johnson, R. T. (1999): *Historical Beginnings... The Federal Reserve*. Boston : Federal Reserve Bank of Boston, Public and Community Affairs Department, 64 s. ISBN neuvedené.
- Oficiálna publikácia Systému (2005) *The Federal Reserve System: Purposes & Functions*. 9th ed. Washington, D.C. : Board of Governors of the Federal Reserve System, s. 1-13. ISBN neuvedené. On: <http://www.federalreserve.gov/pf/pf.htm>. (26.12.2009).
- Pojem Agreement Corporation. On: <http://www.investopedia.com/terms/a/agreement-corporation.asp>. (09.01.2010).

- Pojem Edge Act Corporation. On: <http://www.investopedia.com/terms/e/edgeactcorporation.asp>. (09.01.2010).
- Rothbard, M. N. (1999): *The Origins of the Federal Reserve*. In: *The Quarterly Journal Of Austrian Economics*, Vol. 2, No. 3 (Fall 1999), s. 3-51. On: http://mises.org/journals/qjae/pdf/qjae2_3_1.pdf. (26.12.2009).
- Ruckriegel, K.; Seitz, F. (2002): *The Euro System and the Federal Reserve System Compared: Facts and Challenges*. Bonn : Rheinische Friedrich-Wilhelms-Universität Bonn, Zentrum für Europäische Integrationsforschung, s. 3. ISSN 1436-6053.
- Vincúr, P. et al. (2007): *Teória a prax hospodárskej politiky*. 4. vyd. Bratislava : SPRINT vfra, s. 165. ISBN 978-80-89085-80-4.
- Wells, D. R. (2004): *The Federal Reserve System: A History*. Jefferson : McFarland & Company, 215 s. ISBN 0-7864-1880-X.
- Zákon Government in the Sunshine Act (5 U.S.C. 552b) v platnom znení. On: <http://www.accessreports.com/statutes/sunshine.htm>. (09.01.2010).